

Marmara Adası

Saraylar Köşkü

(PALATYA)

Doç. Dr. Özer Kabaş
Mimar Sinan Üniversitesi
Öğretim Üyesi

KONU: Tarihçe: Mimar Sinan Üniversitesi tarafından olası bir okul, Yaz Okulu veya Uluslararası Heykel-Yontu Festivaline zemin sağlayacak raporun giriş bölümü.

Marmara Denizinin güneşinde Kapıdağı yarımadası çevresine serpilmiş küçüklü büyüklü kara parçalarının en önemlisi MARMARA ADASIDIR. Yanımadanın doğu-batı yönündeki uzunluğu 18 km. ve kuzey-güney yönündeki en geniş kesimi de 10 km.dir.

(PİRİ REİS GÜNLÜĞÜ: İşbu Marmara Adası kim vardır ol Ada Akdeniz'den İstanbul'a gelen gemilerin yolu uğrağıdır. Dairesi altmış mil çevirir. Eğer gür foryaz alâmeti olursa mezkûr adanın üzerinden butut eksik olmaz.. (rüzgâr, deniz ve demirleme bilgileri)... Bundan sonra Yıldız tarafında bir körfez var. PALATYA körfezi derler. Ol liman ufak gemileri eyü limandır. Bir iki pare gemi eyü barınır. PALAMARI batı tarafına DELİKLÜ taşlara bağlarlar..

Not: Bu delikli taşlar G. Goodwin ve Altan Gürman'la yaptığımız Palatya ziyaretlerinde 1965 ve 1969'da halâ duruyordu.)

Piri Reis'in bahsettiği PALATYA bugünkü adıyla SARAYLAR KÖYÜ tüm arka sirtlarında prokonez mermeri çıkan tarihteki ünlü köydür.

Antik Yunanda Adanın ilk adı Elafonesos idi. Bu ad Elafos'dan yani geyikten geliyordu. M.Ö. VI.ıncı yüzyıl sonuna doğru ada yeni Prokonessos adını aldı. (eski Prokonessos'un şimdiki Paşalimanı adası olması çok kuvvetli bir olasılık.)

(Proks): Yine geyik cinsinden bir hayvan

(Prokhol): Yerli kadın festisi

(Proks): Çeyiz

gibi köklerden türiyerek belkide en yakışanı seçilmiş ve: Prokonisos, yani **MERMERDEN** bir çeyiz adıyla taçlandırılmıştır bu görkemli ada.

Adanın sonradan Marmara adası adını almasının tarihi tam belli olmasa da bu ismin iki ayrı kaynaktan alınmış olması üzerinde duruyor. Birincisi (mermer:

marmor)dan gelen bu ismin Bizans devri içinde ve bilhassa İtalyan gemiciler tarafından kullanıldığı anlaşılıyor.

İkinci kaynak, Marmara isminin 1244'de adaya sahip olan Giorgios Marmara'nın adı ile olan benzerliği de dikkate değer.

Onüçüncü yüzyıl başında adaya Marmara denildiğini, Haçlı seferleri yazarlarından Geoffrol'de Villhardouvin'den öğreniyoruz.

Onbeşinci yüzyılda Adayı ele geçiren Türkler çetrefil söylenişli Prokonisos yerine Türk diline daha uygun Marmara adını yeğlemişlerdir.

MARMARA ADASININ TARİHTEKİ KAYITLARI ÇOK ESKİDİR. M.Ö. VI. ıncı ASIRDAN BERİ YERLİ YABANCI BİRÇOK TARİHÇİ VE GEZGİNİN BU ADANIN ÖNEMİNİ GÖZDEN KAÇIRMADIĞINI GÖRÜYORUZ.

BU GÖZLEMCİLERİN YALNIZCA BAZILARINI ELE ALIRSAK:

Strabon ve Plinius'tan çok daha eski bir zamanda Darcios (İ.Ö. 521-486) devrinde yaşayan bir Yunan coğrafyacısı ve denizcisi Skilaks (Scylax) da bu hususta kısa, fakat çok önemli bazı bilgiler vermektedir. Skilaks, M.Ö. beşinci yüzyılda ada ve şehir olarak tarif ettiği Prokonessos'u (şimdiki Paşalimanı adası, diğer bir adı da Halone) Elafonesos'tan açıkça ayırt etmekte ve iyi limanlı bir ada olan Elafonesos'un Prokonessos'lular tarafından ekilip biçildiğini bildirmektedir.

Strabon ve Plinius tarihlerinde Marmara adasından Roma egemenliği dönemiyle ilgili bahsedildiğini görüyoruz (S. 253-54 ertüzün)

M.Ö. 362-358 yılları arasında Kızı koşlular (Belkis) tarafından zaptedilip Dindimene heykeli ile birlikte bütün ahalisi Kizikos'a sürülüp götürülen